

[Hagen Hagensen.]

ville være hensigtsmæssigt at søge frem til et bredere formelt regelsæt herom. Der er al mulig grund til at finde frem til regler om fremgangsmåden, der bedst muligt sikrer den enkelte borger en ligeberettiget parts stilling over for den offentlige myndighed, der ifølge den materielle lovhjemmel kan begære en tvangsafståelse iværksat. Det er derfor værd at overveje, om lovforslaget, der utvivlsomt betyder forbedringer af ekspropriations stilling, burde udbygges til at have et bredere anvendelsesområde.

Den kommission, der har udarbejdet og gennemgået ekspropriationslovgivningen, har ment det uheldigt at skulle vente med at fremkomme med betænkning og forslag, indtil detaïldrøftelser om en række enkeltregler i de forskellige love inden for området er tilendebragt. Kommissionen har tilkendegivet, at den som anden del af sit arbejde vil foretage en gennemgang af særområderne.

Det kunne have været ønskeligt, om der havde foreligget en samlet gennemgang af hele det i betragtning kommende område, forinden lovforslag blev fremsat, idet det kan forekomme mindre hensigtsmæssigt at foretage ændringer af lovgivningen på ensartede eller beslægtede områder stykkevis. Det kan give usikkerhed såvel for lovgivningsmagten som for borgerne og de forvaltningsorganer, der kommer til at have med sagerne at gøre. Det kan navnlig for borgerne og deres hjælpere gøre det vanskeligt at skaffe sig fornødent overblik. Det er jo imidlertid et karakteristikon for kommissionsarbejde, at det sjældent går hurtigt, og det er måske derfor uundgåeligt, at reformerne fremkommer i brudstykker. Det er så blot at håbe, at brudstykkerne engang kan blive til et mønster — og et smukt afpasset mønster. Dette afhænger ikke mindst af det høje ting, der ubehageligt nok flere gange er udsat for at få forelagt forslag til reformlovgivning i brudstykker.

Når dette er sagt, skal det tilføjes, at enhver lovgivning, som letter og tydeliggør borgernes stilling, bør fremmes.

Om det foreliggende lovforslag kan det mere almindeligt siges, at det med den foreslåede fremgangsmåde som udgangspunkt forekommer muligt at komme frem til regler, der skulle betyde, at ekspropriationssager i betydeligt omfang kunne finde

deres endelige afgørelse inden for forvaltningsorganerne, ekspropriationskommissionerne og taksationskommissionerne, navnlig såfremt det lykkes i endnu højere grad at understrege og gennemføre princippet om parternes ligestilling for ganske uvildige organer. Den foreslåede sammensætning af kommissionerne må derfor overvejes, idet denne uvildighed og uafhængighed må anses for at være af afgørende betydning for borgernes retssikkerhed.

Det må anses for at være en betydningsfuld landvinding, at ekspropriationskommissionens kendelse specificeret skal begrundes, og at alle ved erstatningsfastsættelse i betragtning kommende forhold kan efterprøves af taksationskommissionen, samt at begge disse administrative prøvelser sker uden særlige omkostninger for ekspropriationen, herunder at denne kan få tilkendt omkostninger for nødvendig bistand under sagen. Dog findes det betænkeligt, såfremt der ikke sikres fornødent lokalt kendskab i kommissionerne — jeg tænker særlig på taksationskommissionerne. Det er derfor et spørgsmål, om det er hensigtsmæssigt, at ministeren for offentlige arbejder alene udpeger medlemmerne til taksationskommissionerne, og i hvert fald giver det næppe den nødvendige garanti for fuldstændig uvildighed, at formanden for disse i de enkelte tilfælde udpeger de øvrige medlemmer blandt de af ministeren udpegede.

I forbindelse med spørgsmålet om lokalt kendskab som en nødvendig forudsætning for en forsvarlig behandling af sagerne forekommer det betænkeligt, at ekspropriationskommissionen kan træffe afgørelser, når foruden formanden blot to medlemmer er til stede, idet dette kan komme til at betyde, at en afgørelse kan træffes uden tilstedeværelse af nogen repræsentant udpeget af vedkommende kommunale myndighed. I øvrigt synes det, at antal og virkeområder, både saglige og geografiske, for de enkelte kommissioner må overvejes, navnlig med henblik på betydningen af det lokale kendskab til sagerne.

Den grundlovssikrede adgang til domstolsprøvelse af tvangsafståelser kan komme til at betyde, at en sag, om forslaget bliver lov i den foreliggende skikkelse, kan blive gjort til genstand for prøvelse i fire instanser, og som før nævnt er der grund til at